

68. LETNÍ ŠKOLA SLOVANSKÝCH STUDIÍ V PRAZE

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Neúplnost strukturní lingvistiky

V jazykové komunikaci existují jevy, které strukturní lingvistika umí identifikovat a pojmenovat, ale nemá noetickou kapacitu je vysvětlit. Homonymní komunikační situace je takovým případem. V homonymních situacích neposkytuje popis jazykové struktury žádnou nebo alespoň ne dostatečnou oporu pro rozhodnutí, který z homonymních významů je na konkrétním místě dané komunikace relevantní. Jinými slovy, strukturní lingvistika neposkytuje dostatečnou oporu při desynkretizaci homonymie. V tomto smyslu je strukturní lingvistika neúplnou (a v důsledku toho ne dobře koncipovanou) disciplínou, pokud by jejím cílem bylo vysvětlit komunikaci jako on-line proces.

Na základě čeho tedy účastníci komunikace de-synkretizují homonymii, s níž se v komunikaci setkávají, jestliže jim použité jazykové prostředky nestačí? K řešení této otázky je použita analogie mezi hrou jigsaw puzzle a jazykovou komunikací. Na základě této analogie se ukazuje, že “robustním” nástrojem de-synkretizace homonymie jsou zkušenostní schémata, která jsou ovšem mimo horizont strukturní lingvistiky.

Zdeněk Starý

Doc. PhDr. Zdeněk Starý, CSc. působí v současné době jako docent obecné lingvistiky na Prague City University. V letech 1979–2017 působil ve stejném oboru na FF UK, nejprve jako odborný asistent a posléze jako docent (1987); v letech 2000–2013 přitom ve funkci ředitele Ústavu obecné jazykovědy a ugrofinistiky.

V letech 1989–1991 působil jako Senior Fulbright Scholar a Visiting Associate Professor na University of Virginia. V roce 1993 byl příjemcem grantu Rockefellerovy nadace v Bellagiu v Itálii, v roce 1995/6 pak Research Fellow v Gellnerově Centru pro studium nacionalismu na Středoevropské universitě v Praze.

V letech 2000–2004 byl hlavním řešitelem vědeckého záměru MŠMT Jazyk – struktura, vývoj, komunikace, v letech 2005–2011

pak hlavním řešitelem vědeckého záměru MŠMT Jazyk jako lidská činnost, její produkt a faktor.

Předmětem jeho odborného zájmu je teoretická lingvistika a metodologie lingvistiky. Ve své pedagogické činnosti se zaměřoval na problematiku strukturní a kognitivní lingvistiky, usage-based teorie jazyka a dějin moderní lingvistiky.

Publikoval jako autor, editor, případně koeditor pěti knižních publikací (tři vydány nakladatelstvím Mouton – Minority and Languages in Central Europe (IJSL), Handbook of Contact Linguistics I a II, dvě nakladatelstvím Karolinum – Psací soustavy a český pravopis, Ve jménu funkce a intervence). Přednášel na odborných fórech v České republice i zahraničí (USA, Německo, Rusko, Slovensko, Taiwan, Maďarsko, Japonsko). Publikuje v domácích i zahraničních časopisech (Slovo a slovesnost, SALi, Kritický sborník, Česká literatura, Philologica Pragensia, International Journal for the Sociology of Language, Germanistische Mitteilungen, Naučnaja i tehničeskaja informacija, ...).